

Okul Öncesi Eğitimde Dijital Uygulamalar,

Psikososyal Gelişim ve Güncel Yaklaşımlar

Editör
ŞEYDA İNCE SEZER

BİDGE Yayınları

**Okul Öncesi Eğitimde Dijital Uygulamalar, Psikososyal
Gelişim ve Güncel Yaklaşımlar**

Editör: ŞEYDA İNCE SEZER

ISBN: 978-625-8567-87-8

1. Baskı

Sayfa Düzeni: Gözde YÜCEL

Yayınlama Tarihi: 2025-12-25

BİDGE Yayınları

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve editörün yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Sertifika No: 71374

Yayın hakları © BİDGE Yayınları

www.bidgeyayinlari.com.tr - bidgeyayinlari@gmail.com

Kırc Bilişim Ticaret ve Organizasyon Ltd. Şti.

Güzeltepe Mahallesi Abidin Daver Sokak Sefer Apartmanı No: 7/9 Çankaya /
Ankara

BÖLÜM 6

3-6 YAŞ ÇOCUKLARI İÇİN KISA EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ – ANNE FORMUNUN TÜRKÇEYE UYARLAMA ÇALIŞMASI

CEYHUN ERSAN¹
CELİL YILDIRIM²

Giriş

Erken çocukluk dönemi, gelişimsel yolculuğun ve kişiliğin temellerinin atıldığı, biyolojik olgunlaşma ile çevresel deneyimlerin yoğun bir etkileşim içinde olduğu kritik yılları tanımlar (Berk, 2020). Doğumdan ilkokulun ilk yıllarına kadar uzanan bu dönem; bilişsel, dilsel, motor, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında hızlı ve eş zamanlı ilerlemelerin yaşandığı; öğrenme isteğinin, keşfetme dürtüsünün ve çevresel duyarlılığın en yüksek olduğu yılları kapsamaktadır (Shonkoff ve Phillips, 2000; Berk, 2020). Gelişim psikolojisi alanındaki çalışmalar, erken yaşlarda edinilen deneyimlerin yalnızca bu döneme özgü kazanımlarla sınırlı

¹ Doç. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Orcid: 0000-0001-7775-2292

² Arş. Gör., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Orcid: 0009-0000-6486-4287

kalmadığını, bireyin ilerleyen yaşam dönemlerindeki akademik başarı, ruh sağlığı ve sosyal uyum üzerinde kalıcı etkiler bıraktığını ortaya koymaktadır (Heckman, 2006).

Bu dönemin en öne çıkan özelliklerinden biri, çocuğun gelişiminin büyük ölçüde içinde bulunduğu çevresel bağlamlar aracılığıyla şekillenmesidir. Ekolojik sistemler yaklaşımı, çocuğun gelişimini yalnızca bireysel özellikler üzerinden ele almanın yetersiz olduğunu; özellikle ailenin, çocuğa en yakın ve en etkili gelişim bağlamı olduğunu vurgulamaktadır (Bronfenbrenner ve Morris, 2006). Erken çocukluk döneminde çocuk, zamanının büyük bir bölümünü aile içinde geçirmekte; sosyal ilişkilerin, duygusal deneyimlerin ve davranışların önemli bir kısmını ebeveynleri aracılığıyla deneyimlemektedir. Bu nedenle aile, erken çocuklukta gelişimin gerçekleştiği durağan bir arka plan değil; aslında gelişimin doğrudan içinde şekillendiği dinamik bir sistem olarak değerlendirilmektedir (Cummings vd., 2000).

Aile içinde ebeveynler çocuğun yalnızca fiziksel bakımından sorumlu kişiler değil, aynı zamanda çocuğun dünyayı nasıl algıladığını, duygularını nasıl düzenlediğini ve sosyal çevreyle nasıl ilişki kurduğunu belirleyen temel aktörlerdir (Collins vd., 2000). Ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin niteliği erken çocukluk döneminde çocuğun davranışsal düzenleme becerilerinin, sosyal yeterliklerinin ve duygusal uyumunun şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Bornstein, 2019). Bu doğrultuda ebeveynlik, yalnızca çocuğa bakım sağlama ve ihtiyaçlarını karşılama süreci olarak değil, çocuğun gelişimsel potansiyelinin nasıl destekleneceğini belirleyen çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmalıdır.

Ebeveyn davranışlarının erken yaşlarda gelişimdeki rolünü açıklamada bağlanma kuramı önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Bowlby (1982), bu dönemde bakım verenle kurulan ilişkinin, çocuğun kendisi ve başkalarıyla ilgili beklentilerini içeren içsel çalışma modellerinin temelini oluşturduğunu ileri sürmüştür.

Ainsworth vd. (1978) alışmalarında ebeveyn duyarlılığı, tutarlılığı ve çocuğun sinyallerine zamanında ve uygun biçimde yanıt verebilme kapasitesinin, güvenli bağlanma ile güçlü biçimde ilişkili olduğunu göstermiştir. Güvenli bağlanma ilişkileri, çocuğun çevresini keşfetmesini destekleyen bir “güvenli s” işlevi görmekte ve stresli durumlarda çocuğun duygusal düzenleme becerilerini güçlendirmektedir (Cassidy ve Shaver, 2016). Bunun aksine ebeveynlerin aşırı tepkisel, tutarsız ya da duyarsız davranışlarının, erken yaşlarda davranış sorunları ve duygusal uyum güçlükleriyle ilişkili olduğu da bildirilmektedir (Fearon vd., 2010).

Ebeveynlik literatüründe, değinilen bu tutumlar ve ebeveynlik davranışları kavramları sıklıkla birlikte ele alınsa da bu iki kavram arasında önemli bir ayrım bulunmaktadır. Ebeveynlik tutumları, ebeveynlerin ocuk yetiştirmeye ilişkin genel inançlarını, değerlerini ve beklentilerini yansıtırken; ebeveynlik davranışları, bu tutumların günlük etkileşimlerde nasıl somutlaştığını ifade etmektedir (Darling ve Steinberg, 1993). Bu ayrım, ebeveynliğin yalnızca soyut bir değerler bütünü değil, aynı zamanda gözlemlenebilir ve ölçülebilir bir davranış örüntüleri olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde ebeveynlerin çocuğun davranışlarına verdikleri tepkilerin yoğunluğu, tutarlılığı ve duygusal tonu, çocuğun öz düzenleme becerilerinin gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir (Morris vd., 2007).

Ebeveynliği sınıflandırmaya yönelik en etkili yaklaşımlardan biri, Baumrind'in (1991) geliştirdiği ebeveynlik stilleri modelidir. Bu modelde ebeveynlik, ebeveynin duyarlılık ve kontrol düzeylerine göre farklı örüntüler halinde ele alınmakta; demokratik, otoriter ve izin verici ebeveynlik stilleri tanımlanmaktadır. Demokratik ebeveynlik, yüksek düzeyde duyarlılık ile uygun düzeyde kontrolün bir arada bulunduğu bir yaklaşımı ifade ederken; otoriter ebeveynlik daha katı ve kontrol odaklı, izin verici ebeveynlik ise sınırlı ve düşük kontrol ile ifade edilmektedir. Alan yazındaki çok sayıda çalışma,

demokratik ebeveynliğin çocuklarda daha güçlü öz düzenleme becerileri, sosyal yeterlik ve akademik uyumla ilişkili olduğunu; aşırı otoriter ya da aşırı izin verici ebeveynlik yaklaşımlarının ise davranış sorunları ve uyum güçlükleriyle bağlantılı olabildiğini göstermektedir (Steinberg, 2001; Pinquart, 2017). Bununla birlikte güncel ebeveynlik araştırmaları, ebeveynliği yalnızca geniş stil kategorileri üzerinden açıklamanın erken çocukluk dönemindeki gelişimsel farklılıkları yakalamakta yetersiz kalabildiğini de vurgulamaktadır (Smetana, 2017). Son yıllarda ebeveynliğin, daha çok günlük disiplin uygulamaları, sınır koyma biçimleri ve ebeveynin duygusal tepkileri üzerinden ele alınması gerektiği yönünde güçlü bir eğilim bulunmaktadır (Holden, 2010). Özellikle erken çocukluk döneminde çocukların davranışsal sınırları yeni öğreniyor olmaları, ebeveynlik davranışlarını bu dönemde daha görünür ve etkili hale getirmektedir. Ebeveynlerin aşırı tepkisel, tutarsız ya da aşırı rahat disiplin yaklaşımlarının, çocuklarda davranış sorunları riskini artırabildiği; daha tutarlı ve duyarlı ebeveynlik uygulamalarının ise çocukların öz düzenleme ve sosyal uyum becerilerini desteklediği bildirilmektedir (Gershoff ve Grogan-Kaylor, 2018).

Bu bulgular, erken yaşlardaki yerine ve etkilerine değinilen ebeveynlik davranışlarının sistematik ve güvenilir biçimde değerlendirilmesini hem araştırma hem de uygulama açısından önemli bir gereklilik haline getirmektedir. Ebeveyn davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan ölçme araçları, ebeveyn raporlarına, gözleme dayalı yöntemlere ve çoklu bilgi kaynaklarına dayanmaktadır (Bornstein vd., 2018). Ancak özellikle geniş örneklemelerle yürütülen alan araştırmalarında uzun ve ayrıntılı ölçeklerin uygulanması zaman, dikkat ve katılım açısından çeşitli sınırlılıklar doğurabilmektedir. Bu durum, ebeveynlik davranışlarını temel boyutlar üzerinden değerlendirebilen, kısa ve uygulanabilir ölçme araçlarına olan ihtiyacı giderek artırmıştır.

Ebeveyn/anne-baba ölçekleri, ebeveynliğin işlevsel yönlerini hızlı ve güvenilir biçimde değerlendirme olanağı sunmaktadır. Bununla birlikte, bu tür ölçme araçlarının farklı kültürel bağlamlarda kullanılabilmesi, yalnızca dilsel çeviriyle değil; kavramsal ve bağlamsal eşdeğerliğin sağlanmasıyla mümkündür (Hambleton vd., 2004).

Ebeveynlik davranışlarının kültürel değerler, toplumsal beklentiler ve aile yapıları doğrultusunda farklı biçimlerde ortaya çıkabildiği dikkate alındığında, ölçek uyarlama çalışmalarının erken çocukluk alanında özel bir öneme sahip olduğu görülmektedir (Bornstein, 2012; Kağıtçıbaşı, 2007). Türkiye’de ebeveynlik ve ebeveyn tutumlarını değerlendirmeye yönelik ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının dikkate değer bir birikime ulaştığı görülmektedir. Anne-baba tutumlarını genel çerçevede ve ebeveyn-çocuk ilişkisi etkileşimini merkeze koyarak ele alan ölçekler (Yılmaz, 2000; Demir ve Şendil, 2008; Özyürek, 2017; Gülay Ogelman ve Özyürek, 2021), ebeveynlik davranışlarını disiplin, sınır koyma ve ebeveyn tepkileri bağlamında değerlendiren uyarlama çalışmalar (Tüfekci ve Deniz, 2014; Çekiç vd., 2018; Aytaç vd., 2018; Arkan vd., 2019) ülkemizdeki bu birikimin önemli örneklerini oluşturmaktadır. Ayrıca, ebeveynliğin öznel boyutuna odaklanan ölçme araçları da annelerin ebeveynlik rollerine ilişkin algılarını değerlendirmeye yönelik katkılar sunmaktadır (Demir, 2015).

Bununla birlikte, ebeveynliğin güçlü ölçme altyapısını oluşturduğu söylenebilen mevcut ölçekler incelendiğinde, özellikle erken yaşlardaki çocuklar bağlamında ebeveynlere odaklanan kısa, uygulanabilir ve güncel yaklaşımlarla geliştirilmiş ölçme araçlarının sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Geniş kapsamlı ölçekler ebeveynlik davranışlarını ayrıntılı biçimde ele almakla birlikte, saha çalışmaları uygulanabilirlik açısından çeşitli güçlükler barındırabilmektedir. Bu durum, ebeveynlik davranışlarını günlük etkileşimler ve disiplin uygulamaları bağlamında, kısa ve özlü

biçimde değerlendirebilen ölçme araçlarına duyulan gereksinimi daha görünür hale getirmektedir.

Bu bağlamda, Miller vd. (2025) tarafından geliştirilen “Brief Parenting Questionnaire”, Kısa Ebeveynlik Anketi, ebeveyn davranışlarını pratik, kısa ve psikometrik açıdan güçlü bir yapı içinde değerlendirmeyi amaçlayan güncel bir ölçme aracı olarak dikkat çekmektedir. Ölçeğin erken çocukluk dönemindeki ebeveynlik davranışlarını günlük etkileşimler bağlamında ele alması ve uygulanabilirliği yüksek bir yapı sunması, Türkiye bağlamında yapılacak uyarlama çalışmalarını özellikle anlamlı kılmaktadır. Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen uyarlama süreciyle geliştirilen Kısa Ebeveynlik Ölçeği – Anne Formu, Türkiye’de üç ve altı yaşları arasında çocuğu olan annelerin ebeveynlik davranışlarını güvenilir ve geçerli biçimde değerlendirmeye yönelik önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Grubu

Bir ölçek uyarlamasının hedeflendiği bu çalışmada veriler 2025 yılında Antalya’nın Alanya İlçesinde yaşayan ve 3-6 yaş arası çocuğa sahip 246 anneden elde edilmiştir. Annelerin yaşları 24 ile 39 arasında değişmektedir. Babalardan herhangi bir veri alınmamıştır ve bu nedenle ölçeğe anne formu ifadesi eklenmiştir. Annelerin ebeveynlik tutumlarını değerlendirdikleri çocuklarıyla ilgili olarak 120’sinin kız; 126’sının erkek olduğu görülmüştür. Ayrıca çocuklardan 45’i üç yaşında, 75’i dört yaşında, 88’i beş yaşında ve 38’i altı yaşındadır. Tüm çocuklar iki ebeveyni ile birlikte yaşamakta, kurumsal okul öncesi eğitime devam etmekte ve normal gelişim göstermektedir (gelişimsel yetersizlik vb. tanı almamıştır). Orijinal ölçek 3-12 yaş arası çocuklar için geliştirilmiştir. Şimdiki çalışmada ise sadece 3-6 yaş çocukları temelinde veri toplanmış ve analiz edilmiştir.

Orijinal Kısa Ebeveynlik Anketi (Brief Parenting Questionnaire)

Kısa Ebeveynlik Anketi Miller vd. (2025) tarafından 3-12 yaş çocuklar temelinde düşük ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin ebeveynlik davranışlarını değerlendirmek için geliştirilmiştir. İlgili ölçek 23 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden 17'si “sıcak ebeveynlik (warmth parenting)” alt boyutunu, 6'sı ise “katı ebeveynlik (harsh parenting)” alt boyutunu temsil etmektedir. Ölçek “nadiren (1 puan)”, “bazen (2 puan)” ve “sık sık (3 puan)” olmak üzere üçlü likert bir derecelendirme içermektedir.

Sıcak ebeveynlik, “çocuğumla vakit geçirmekten keyif alıyorum” ve “çocuğumla etkileşime girdiğimde, bunu arkadaşça veya nazik bir şekilde yapıyorum” şeklinde maddeler içermektedir. Katı ebeveynlik ise “çocuğumla etkileşime girdiğimde, bu sert veya öfkeli bir şekilde oluyor” ve “çocuğum kötü davrandığında ona vururum” benzeri maddelerle değerlendirilmektedir.

Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin orijinal formu yaşları 3 ile 12 arasında değişen orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeyden 240 anne ve 240 baba üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğe ilişkin gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi bulguları iki faktörlü yapıyı doğrulamış ve kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür (RMSA = .072, CFI = .89, TLI = .87). Ölçeğin güvenirliği ile ilişkili olarak Cronbach Alpha katsayıları sıcak ebeveynlik alt boyutu için .86 ve katı ebeveynlik için .76 olarak hesaplanmıştır. Sıcak ebeveynlik alt boyutundan en düşük 17 ve en yüksek 51 puan alınabilir. Katı ebeveynlik alt boyutundan en düşük 6 ve en yüksek 18 puan alınabilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar o alt boyuta ilişkin ebeveyn tutumunun yüksek olduğunu göstermektedir (Miller vd., 2025).

Veri Toplama ve Analiz Süreci

İnsan davranışının dil ve kültür bağlamında farklılaşması (Han, 2015) nedeniyle herhangi bir kültür temelinde geliştirilen bir ölçme aracının diğer bir dil ve kültüre uyarlanması için bir dizi işlem yapılması zorunludur. Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunu Türkçeye uyarlamak adına ilk önce, ölçeği geliştiren uzmanlardan elektronik posta aracılığıyla izin alınmıştır. Daha sonra dil ve kapsam geçerliği çalışmaları yapılmıştır. Bu anlamda mevcut araştırmacılar dışında İngilizce eğitimi alanında doktora derecesine sahip üç farklı uzmandan çeviri ve ters çeviri işlemleri için destek alınmıştır. Kapsam geçerliği için ikisi okul öncesi eğitim biri psikolojik danışmanlık rehberlik alanında doktora derecesine sahip üç farklı akademisyenden ölçek maddelerini dil/anlatım, gelişimsel uygunluk ve yaş temelinde değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan alınan geri bildirimler sonunda ölçeğin uygulanmasına geçilmiştir. 3-6 yaş arası çocuğa sahip annelerden veri toplanması amaçlandığı için, araştırmacılar demografik sorularla birlikte ölçek maddelerini Google Docs belgesine dönüştürmüştür. Oluşturulan bu Google Docs belgesinin ilk sayfasında araştırmanın amacı açıklanmış ve “çalışmaya kendi rızamla katılıyorum. dilediğim an çalışmayı tamamlamadan çıkabileceğimi biliyorum” şeklinde bir sekme eklenmiştir. Ölçeği değerlendirmesi istenen tüm katılımcılar tırnak içinde verilen sekmeyi onayladıktan sonra ölçeği değerlendirmişlerdir. Annelerin tespiti için araştırmacılar farklı okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğu olan 7 farklı anneye telefon yoluyla ulaşmışlar ve Google Docs belgesine ait link WhatsApp aracılığıyla paylaşılmıştır. Annelere sınıf gruplarında bu linki paylaşımları rica edilmiştir. Bu sayede 246 adet ölçek formu değerlendirilmiştir. İki hafta sonra 140 anneye ilgili link tekrar gönderilerek ölçeğin test tekrar test işlemi için veri sağlanmıştır. Google Docs belgesinde bu işlem için her bir annenin bir kod oluşturması sağlanmıştır. Kişisel bilgiler istenemeyeceği için

annelerden çocuğunun adının ilk harfi, kendilerinin kimlik/vatandaşlık numaralarının son üç rakamı ve çocuklarının soyadının ilk harfi şeklinde. Böylece veri eşleştirmesi gerçekleştirilebilmiştir). Elde edilen veriler yapı geçerliğinin sağlanabilmesi için öncelikle doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Güvenirlilik analizleri için, bahsedildiği gibi test tekrar-test korelasyonları, madde toplam korelasyonları ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayılarından yararlanılmıştır.

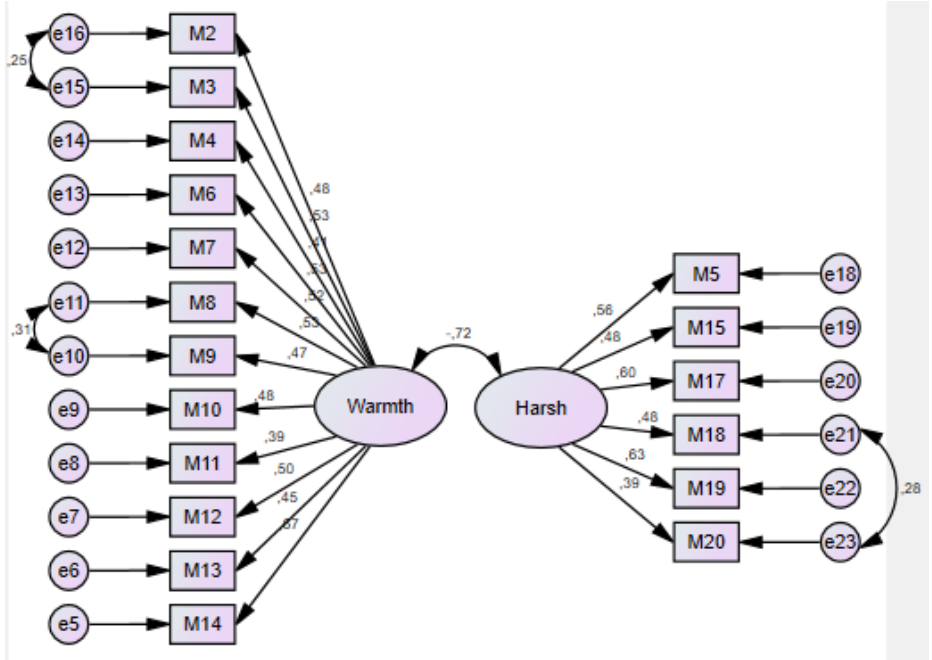
Bulgular

Yapı Geçerliği (Doğrulayıcı Faktör Analizi)

Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunun yapı geçerliği için 246 anneden toplanan veriler, doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi, yapı geçerliği daha önce ortaya konmuş bir ölçeğin, uyarlama yapılacak kültürde de aynı yapısal özellikleri sürdürüp sürdürmediğini belirlemede kullanılan en uygun yöntemlerden biridir (Seçer, 2015). Uygun bir veri seti üzerinden gerçekleştirilen analiz sonunda bazı uyum indeksleri hesaplanır. Bu uyum indeksleri orijinal yapının uyarlanan kültürde korunup korunmadığı hakkında çıkarım yapma imkanı vermektedir. Orijinal ölçekte de kullanıldığı gibi, şimdiki çalışmada da en sık kullanılan uyum indekslerinden Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA), ki-karenin serbestlik derecesine oranı, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) ve Tucker Lewis indeksi (TLI) dikkate alınmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonucunda faktör yükleri .30 ve altında olan 1, 16, 20, 21, 22 ve 23 numaralı maddeler sırayla analiz işleminden çıkarılmıştır. Çünkü Seçer (2015) .30 ve altında faktör yüküne sahip olan maddelerin analizden çıkarılması gerektiğini vurgulamaktadır. İlgili maddelerin çıkarılması ve üç adet modifikasyon sonrasında Kısa Ebeveynlik Ölçeği – Anne Formu için elde edilen uyum indekslerinin (RMSEA = .047, X^2/sd = 1.53, CFI = .92 ve TLI = .91) iyi uyuma sahip olduğu anlaşılmıştır (Bayram

2016; Oral ve Ersan, 2017). Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin yol diyagramı şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formuna İlişkin Yol Diyagramı ve Faktör Yükleri

Güvenirlik Çalışmaları

Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunun güvenirlik analizleri test tekrar-test korelasyonları, madde toplam korelasyonları ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Daha önce vurgulandığı gibi çalışma grubuna alınan 140 anneden iki hafta sonra tekrar veri toplanmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı dikkate alınarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre test-tekrar test korelasyon katsayıları sıcak ebeveynlik alt boyutu için .86; katı ebeveynlik alt boyutu için .88 olarak hesaplanmıştır. Test tekrar test sürecinde elde edilen .70 ve

üzerindeki bir korelasyon değerin yeterli olduğu bildirilmektedir (Terwee ve diğ., 2007). Test tekrar test sürecinin yanında Kısa Ebeveynlik Ölçeği – Anne Formu maddelerinin ayırt ediciliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen madde analizi sonuçlarına göre, sıcak ebeveynlik alt boyutuna ait düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .37 ile .55 arasında ve katı ebeveynlik alt boyutuna ait düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .34 ile .51 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca alt boyutların iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alpha katsayıları sıcak ebeveynlik için .80 ve katı ebeveynlik için .66 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu katsayılar Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunun güvenirlik açısından yeterli olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formu Sıcak Ebeveynlik Alt Boyutu Madde Toplam Korelasyonları

No	Madde	DMTK*
2	Çocuğumla oynayarak veya konuşarak zaman geçiriyorum	.46
3	Çocuğumla oynamak veya konuşmakla ilgileniyorum	.51
4	Çocuğuma sarılır ve öperim	.37
6	Çocuğum dikkatimi çekmek istediğinde, çok ilgi gösteririm	.48
7	Çocuğuma onu sevdiğimi hissettirecek şeyler yaparım	.46
8	Çocuğum üzgünse onun daha iyi hissetmesini sağlayabilirim	.45
9	Korktuğunda çocuğumun kendini daha iyi hissetmesini sağlayabilirim	.45
10	Çocuğuma ne düşündüğünü veya hissettiğini sorarım	.45
11	Çocuğuma ne yaptığını sorarım (örneğin, ne ile oynadığı/çizdiği/şarkı söylediği; günü hakkında; okulda neler olduğu hakkında; arkadaşları hakkında, vb.)	.37

12	Çocuğumla vakit geçirmekten keyif alıyorum	.43
13	Kendimi çocuğuma yakın hissediyorum	.40
14	Çocuğumla etkileşime girdiğimde, bunu arkadaşça veya nazik bir şekilde yapıyorum	.55

Tablo 2. Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formu Sıcak Ebeveynlik Alt Boyutu Madde Toplam Korelasyonları

No	Madde	DMTK*
5	Çocuğum benimle ilgilenmek istediğinde, ona beni rahatsız etmemesini söylerim	.40
15	Çocuğumla etkileşime girdiğimde, bu sert veya öfkeli bir şekilde oluyor	.42
17	Çocuğum kötü davrandığında onunla sert bir şekilde konuşurum veya ona bağırırım	.51
18	Çocuğum kötü davrandığında ona vururum	.43
19	Çocuğumu onu korkutacak şekilde tehdit ederim	.48
20	Çocuğum beni rahatsız ettiğinde (çok konuşmak, mızızlanmak) ona vururum	.34

*Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları

Sonuç

Bu çalışmada yurtdışında Miller ve Arkadaşları tarafından geliştirilen Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunun Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda adı geçen ölçeğin dil ve kapsam geçerlikleri, yapı geçerliği ile güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunun 3-6 yaş Türk çocukları temelinde annelerinin sıcak ve katı ebeveyn davranışlarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Burada önemle vurgulanması gereken bir husus bulunmaktadır. Belirtildiği gibi bu çalışmada Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunun sadece 3-6 yaşlar arasındaki çocuklar bağlamında geçerlik ve güvenirlik işlemleri yapılmıştır. Kaynakçanın sonunda ölçek araştırmacıların kullanıma hazır şekilde sunulmuştur. Dileyen araştırmacılar 7-12

yaşlar için de doğrulayıcı faktör analizi yaparak Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formunu çalışmalarında kullanabilirler.

Kaynakça

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum.
- Arkan, B., Bektaş, M., Öztürk, C., Özyazıcıoğlu, N., & Vural, P. (2019). A reliability and validity study of the Turkish version of the Parenting Scale. *The Journal of Pediatric Research*, 6(1), 56-63. <https://doi.org/10.4274/jpr.galenos.2018.23855>
- Aytaç, A., Çen, S., ve Yüceol, G. P. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(3), 209-221.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
- Bayram, N. (2016). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Amos uygulamaları*. Ezgi Yayıncılık.
- Berk, L. E. (2020). *Bebekler ve çocuklar doğum öncesinden orta çocukluğa* (Çev. Ed. N. Işıkoğlu Erdoğan). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural approaches to parenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(2-3), 212-221. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683359>
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., & Lansford, J. E. (2011). Parenting Attributions and Attitudes in Cross-Cultural Perspective. *Parenting, science and practice*, 11(2-3), 214-237. <https://doi.org/10.1080/15295192.2011.585568>
- Bornstein, M. H. (2019). Parenting infants. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Children and parenting* (3rd ed., pp. 3-55). Routledge/Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9780429440847-1>

- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664–678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In R. M. Lerner (Ed.), *Handbook of child psychology*. Wiley.
- Cassidy, J., & Shaver, P. R. (2016). *Handbook of attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*. (3rd ed.). The Guilford Press.
- Çekiç, A., Türk, F., Buğa, A. ve Hamamcı, Z. (2018). Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 729-744. DOI: 10.17755/esosder.355515
- Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M., & Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture. *American Psychologist*, 55(2), 218–232. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.2.218>
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Campbell, S. B. (2000). *Developmental psychopathology and family process: Theory, research, and clinical implications*. Guilford Press.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- Demir, S. (2015). Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 282-297.
- Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, 11(21), 15-25.
- Fearon, R. P., Bakermans-Kranenburg, M. J., van Ijzendoorn, M. H., Lapsley, A. M., & Roisman, G. I. (2010). The significance of insecure attachment and disorganization in the development

- of children's externalizing behavior: a meta-analytic study. *Child development*, 81(2), 435–456. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01405.x>
- Gershoff, E. T., & Grogan-Kaylor, A. (2016). Spanking and child outcomes: Old controversies and new meta-analyses. *Journal of Family Psychology*, 30(4), 453–469. <https://doi.org/10.1037/fam0000191>
- Gülay-Ogelman, H., ve Özyürek, A. (2021). Anne-baba tutum ölçekleri (4-12 yaş): geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 1-16 . <https://doi.org/10.47714/uebt.847581>
- Hambleton, R.K., Merenda, P.F., & Spielberger, C.D. (Eds.). (2004). Adapting Educational and Psychological Tests for Cross-Cultural Assessment (1st ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781410611758>
- Han, S. (2015). Understanding cultural differences in human behavior: A cultural neuroscience approach. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 3, 68–72. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2015.01.013>
- Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 312(5782), 1900–1902.
- Holden, G. W. (2010). Approaches to parenting research. In *Approaches to parenting research* (pp. 55-82). SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781452204000.n3>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum.
- Miller, K. E., Chen, A., Bakolis, I., Koppenol-Gonzalez, G. V., Arnous, M., Tossyeh, F., Al-Ogaily, D., & Jordans, M. J. D. (2025). Development and psychometric evaluation of the

- Brief Parenting Questionnaire. *BMC Psychology*, 13(1), Article 85. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02395-8>
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361–388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>
- Oral, T., & Ersan, C. (2017). Çocuklarda (8–11 yaş) Algılanan Stres Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışması. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37, 419–428. <https://doi.org/10.21497/sefad.328629>
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik “çocuk yetiştirmeye ilişkin anne-baba görüşleri ölçeği” ve “anne-baba tutum ölçeği” geliştirme çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (1), 26-38.
- Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental Psychology*, 53(5), 873–932. <https://doi.org/10.1037/dev0000295>
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi*. Anı Yayıncılık.
- Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2000). *From neurons to neighborhoods*. National Academy Press.
- Smetana J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current opinion in psychology*, 15, 19–25. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.02.012>
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent–adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1–19. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00001>
- Terwee, C. B., Bot, S. D., de Boer, M. R., van der Windt, D. A., Knol, D. L., Dekker, J., Bouter, L. M., & de Vet, H. C. (2007).

Quality criteria were proposed for measurement properties of health status questionnaires. *Journal of clinical epidemiology*, 60(1), 34–42.
<https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2006.03.012>

Tüfekci, A. ve Deniz, Ü. (2014). An adaptation study of the parenting scale into Turkish. *European Journal of Research on Education*, 2(2), 192-201. doi: 10.15527/ejre.201426264

Yılmaz, A. (2000). Anne-Baba Tutum Ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-172.

Kısa Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formu

Değerli Anne, aşağıda çocuğunuzla olan etkileşimlerinizi değerlendirmeniz için bazı ifadeler verildi. Her bir ifadeyi okuyarak sizi bu noktada en iyi tanımlayan seçeneği (nadiren, bazen ya da sık sık) X işareti ile işaretleyin. Her ifadeye sadece bir X işareti koyun. Lütfen ifadeleri içtenlikle cevaplayın. Doğru ya da yanlış bir cevap bulunmamaktadır. Sizden ve çocuğunuzdan hiçbir kişisel bilgi istenmemektedir.

No	Madde	Nadiren	Bazen	Sık sık
1	Çocuğumla oynayarak veya konuşarak zaman geçiriyorum			
2	Çocuğumla oynamak veya konuşmakla ilgileniyorum			
3	Çocuğuma sarılır ve öperim			
4	Çocuğum benimle ilgilenmek istediğinde, ona beni rahatsız etmemesini söylerim			
5	Çocuğum dikkatimi çekmek istediğinde, çok ilgi gösteririm			
6	Çocuğuma onu sevdiğimi hissettirecek şeyler yaparım			
7	Çocuğum üzgünse onun daha iyi hissetmesini sağlayabilirim			
8	Çocuğumla etkileşime girdiğimde, bu sert veya öfkeli bir şekilde oluyor			
9	Korktuğunda çocuğumun kendini daha iyi hissetmesini sağlayabilirim			
10	Çocuğuma ne düşündüğünü veya hissettiğini sorarım			
11	Çocuğuma ne yaptığını sorarım (örneğin, ne ile			

	oynadığı/çizdiği/şarkı söylediği; günü hakkında; okulda neler olduğu hakkında; arkadaşları hakkında, vb.)			
12	Çocuğum kötü davrandığında onunla sert bir şekilde konuşurum veya ona bağırırım			
13	Çocuğumla vakit geçirmekten keyif alıyorum			
14	Kendimi çocuğuma yakın hissediyorum			
15	Çocuğum kötü davrandığında ona vururum			
16	Çocuğumla etkileşime girdiğimde, bunu arkadaşça veya nazik bir şekilde yapıyorum			
17	Çocuğumu onu korkutacak şekilde tehdit ederim			
18	Çocuğum beni rahatsız ettiğinde (çok konuşmak, mızızlanmak) ona vururum			

Katı Ebeveyn Alt Boyutu: 4, 8, 12, 15, 17 ve 18. maddelerdir.

Önemli Not: Kısa Ebeveyn Ölçeği-Anne Formu, mevcut çalışma kaynak gösterilmek koşuluyla tüm araştırmacıların kullanımı için uygundur. Araştırmacıların e-posta yoluyla tekrar izin almasına gerek bulunmamaktadır. Verdiğimiz bu iznin Etik Kurullar tarafından kabul edilmesini dileriz.